МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ Слободян С. О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ

Intercultural Communications

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ» .
«10» жовтня 2022 року. 14 с.

Розробник: *Ольга КРАВЧУК, кандидат політичних наук, доцент кафедри психології, філософії і соціально-гуманітарних дисциплін.*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ» розглянуто на засіданні *кафедри психології, філософії і соціально-гуманітарних дисциплін*
Протокол № 9 від « 12» жовтня 2022 р.
В.о. завідувача кафедри Оксана ФІЛАТОВА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ» розглянуто Навчально-методичною комісією *Навчально-наукового гуманітарного інституту*
Протокол №3 від « 13» жовтня 2022 р.
Голова Олег БОБІНА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ» погоджено з навчальним відділом
Начальник відділу Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ» затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 8 від «26» жовтня 2022 р.
Голова НМР НУК Євген ТРУШЛЯКОВ

© НУК, 2022

ЗМІСТ

Вступ 4
1. Опис навчальної дисципліни 6
2. Мета вивчення навчальної дисципліни 6
3. Очікувані результати навчання 7
4.Програма навчальної дисципліни 7
5. Методи навчання,засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування 9
6. Форми поточного та підсумкового контролю 10
7. Критерії оцінювання результатів навчання 12
8. . Рекомендовані джерела інформації 13

ВСТУП

Анотація

Курс «Міжкультурні комунікації» належить до переліку дисциплін за вибором ЗВО.

Навчальна дисципліна знайомить студентів із засадничими етапами і особливостями розвитку міжкультурної комунікації як галузі наукового знання в умовах сучасної глобалізації. Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток студента та спрямована на формування бікультурної або мультикультурної особистості в сучасному глобальному світі. Особлива увага приділяється аналізу комунікації між представниками різних національних і лінгвокультурних спільнот, мовним стереотипам і нормам поведінки, усталеним моделям сприйняття та оцінювання явищ та предметів представниками різних народів та культур.

Дисципліна «Міжкультурні комунікації» пропонує студентам до вивчення наступні питання: історії виникнення та розвитку міжкультурної комунікації, культурі та культурному різноманіттю світу, шляхам засвоєння культури, проблемі «чужорідності» культур, природі етноцентризму та культурному релятивізму, поняттям «культурна ідентичність», «етнічна ідентичність», акультурації як процесу взаємного впливу різних культур,симптоматиці культурного шоку. Зміни культури в епоху глобалізації.

Навчальний курс «Міжкультурні комунікації» має на меті надати студентам цілісну систему знань про основні концепції предмету та головні підходи до міжкультурної комунікації; проаналізувати зміни, які відбулися у характері розвитку МК за період її існування як академічної дисципліни. Ознайомитися з методологічними прийомами комунікативної поведінки в різних сферах людської життєдіяльності, особливо економічної; сформувати бікультурну особистість, що спроможна поділяти культурні погляди, цінності та норми інших національних та етнічних спільнот; обирати поведінкові сценарії у прийнятті соціокультурного контексту комунікантів.

Ключові слова: комунікація, етнічна спільнота, бікультурну особистість, модель спілкування, міжкультурне спілкування.

Abstract

The course «Intercultural Communications» belongs to the list of disciplines chosen by the Free Economic Zone.

The discipline acquaints students with the basic stages and features of the development of intercultural communication as a field of scientific knowledge in the context of modern globalization. It provides personal and professional development of the student and is aimed at the formation of bicultural or multicultural personality in today's global world. Particular attention is paid to the analysis of communication between representatives of different national and linguistic and cultural communities, language stereotypes and norms of behavior, established models of perception and evaluation of phenomena and objects by representatives of different peoples and cultures.

The discipline «Intercultural Communications» offers students to study the following issues: the essence of politics; history of formation of political science as a science; the content of modern theories of elites; forms of state power in Ukraine and the world; conditions for the

formation of civil society, the problems of Ukraine's future in the world political process, political transformations in the modern world.

The course « Intercultural Communications » aims to provide students with a holistic system of knowledge about the basic concepts of the subject and the main approaches to intercultural communication; to analyze the changes that have occurred in the nature of the development of MK during the period of its existence as an academic discipline. Get acquainted with the methodological techniques of communicative behavior in various spheres of human life, especially economic; to form a bicultural personality that is able to share the cultural views, values and norms of other national and ethnic communities; choose behavioral scenarios in accepting the socio-cultural context of communicators.

Key words: communication, ethnic community, bicultural personality, communication model, intercultural communication.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 4</td><td rowspan="3"></td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Електронна адреса РПНД на сайті Університету</td><td rowspan="7"></td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>9-й</td><td>9-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 120</td><td colspan="2">Лекцій</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семінарські</td></tr>
<tr><td>15 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>75 год.</td><td>110 год.</td></tr>
<tr><td>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 5.</td><td>Освітній рівень: другий (магістерський)</td><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ» є формування у студентів світоглядних основ успішної та ефективної діяльності майбутнього спеціаліста через сферу етичного спілкування в професійно - економічних формах суспільних відносин.

Знати: основні етапи та характеристики історико-культурного процесу; фундаментальні аспекти управлінського рішення, теорії корпоративної культури, риторику, етику ділового спілкування; понятійно-категоріальний апарат культурології, культурної антропології, психології, соціології, етнології.

Вміти: орієнтуватися в лінгвокультурному середовищі; співвідносити соціокультурні цінності та норми в процесі спілкування між представниками різних держав, народів, етносів; володіти різними стилями та моделями поведінки при спілкуванні; визначати стратегію поведінки в незнайомих культурних співтовариствах; долати комунікаційні бар'єри в різних життєвих ситуаціях; почувати себе впевненому при міжкультурних контактах не дивлячись на упередженість та етнокультурну стереотипність, читати «мову тіла» при міжкультурному спілкуванні. Вміти безконфліктно керувати в складній атмосфері культурних відмінностей.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Завдання: оволодіти комплексом знань про сутність та зміст міжкультурної комунікації. Сформувати «мультикультурну» особистість в полікультурному середовищі.

Навчити студентів коректному спілкуванню при міжкультурних контактах, самостійно аналізувати та уникати міжособистісних конфліктів в процесі спілкування з представниками інших культур.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Культурно-антропологічні основи міжкультурної комунікації

Тема 1. Міжкультурна комунікація як академічна дисципліна
1. Історії виникнення та розвитку комунікації.
2. Основні види,функції та моделі комунікації.
3. Комунікативний процес.

Література: [1],с.26-31].

Тема 2.. Поняття «культура» та її роль в міжкультурній комунікації
1. Поняття «культури» та культурного різноманіття світу.
2. Функції культури.
3. Структура культури як соціального явища.
4. Толерантність як соціальний феномен. Інтолерантність.

Література: [2],с.75-78]

Тема 3. Шляхи засвоєння культури: інкультурація та соціалізація
1. Проблема «чужорідності» культур. Етноцентризм.
2. Симптоматика «культурного шоку».
3.Процес акультурації в міжкультурній комунікації.
4.Діалог культур. Культурний код.

Література: [2],с.53-100]

Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті міжкультурної комунікації

Тема 4. Комунікативний аспект міжкультурної комунікації
1. Картина світу як віддзеркалення свідомості.
2. Особливості міжособистісної комунікації.
3. Мовна - елемент міжкультурної комунікації.

Література: [6],с.22-34]

Тема 5. Вербальна комунікація в контексті міжкультурної взаємодії
1. Специфіка вербальної комунікації.
2. Функції вербальної комунікації.
3. Співвідношення вербального та невербального видів комунікації.

Література: [8],с.46-90]

Тема 6. Специфічність невербальної комунікації в міжкультурній взаємодії
1. Специфіка невербальної комунікації.
2. Функції невербальної комунікації.
3. Мовчання як форма комунікації. Паралінгвальні засоби комунікації.

Література: [9],с.202-215]

Тема 7. Міжкультурне спілкування
1. Арабська модель спілкування.
2. Азійська модель спілкування.

3.Американська модель спілкування .
Література: [1],с.54-79]

Тема 8. Національна та глобальна ідентичність
1. Національна психологія.
2. Національна свідомість.
3. Національний менталітет: вплив на міжнаціональні відносини.
4. Міжетнічні конфлікти: поняття,форми,стадії,види,культурні мотиви.
Література: [8],с.304-324]

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Культурно-антропологічні основи міжкультурної комунікації								
Тема 1. Міжкультурна комунікація як академічна дисципліна	9	1	1	7	10	1	–	9
Тема 2. Поняття «культура» та її роль в міжкультурній комунікації	10	2	2	6	10	1	–	9
Тема 3. Шляхи засвоєння культури: інкультурація та соціалізація	11	2	2	7	10	–	1	9
Разом за змістовим модулем 1	**30**	**5**	**5**	**20**	**30**	**2**	**1**	**27**
Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті міжкультурної комунікації								
Тема 4. Комунікативний аспект міжкультурної комунікації	18	5	2	11	18	1	–	17
Тема 5. Вербальна комунікація в контексті міжкультурної взаємодії	18	5	2	11	18	1	1	16
Тема 6. Специфічність невербальної комунікації в міжкультурній взаємодії	18	5	2	11	18	–	1	17
Тема 7. Міжкультурне спілкування	18	5	2	11	18	1	–	17
Тема 8. Національна та глобальна ідентичність	18	5	2	11	18	1	1	16
Разом за змістовим модулем 2	**90**	**25**	**10**	**55**	**90**	**4**	**3**	**83**
РАЗОМ ЗА КУРСОМ	**120**	**30**	**15**	**75**	**120**	**6**	**4**	**110**

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Міжкультурна комунікація як академічна дисципліна	1	–
2	Поняття «культура» та її роль в міжкультурній комунікації	2	–
3	Шляхи засвоєння культури: інкультурація та соціалізація	2	1
4	Комунікативний аспект міжкультурної комунікації	2	–
5	Вербальна комунікація в контексті міжкультурної взаємодії	2	1

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
6	Специфічність невербальної комунікації в міжкультурній взаємодії	2	1
7	Міжкультурне спілкування у міжнародному аспекті	2	–
8	Національна та глобальна ідентичність	2	1
	Разом	**15**	**4**

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – 0,5 год-2 год. занять (на 1 лекцію);
- підготовка до практичних занять – 1-2 год. /1 заняття;
- написання рефератів, есе, виконання домашньої контрольної роботи, перекладу, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботі 10-20 аркушів А4) – мінімум 14 -15 годин на 1 роботу;
- складання словнику 8 -10 (для студентів заочної форми навчання)
- підготовка до контрольних заходів – (10-12) год. на 1 захід.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Підготовка до лекцій	10	20
2.	Підготовка до практичних занять	15	15
3.	Написання реферату та його презентація	15	15
4.	Складання словника	–	10
5.	Підготовка до модульної роботи	20	20
6.	Підготовка до вихідного контролю	15	30
	Разом	**75**	**110**

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДІВ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на практичних заняттях, результати завдань для самостійної роботи, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату (есе) та їх презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом з міжкультурних комунікацій.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання виступають:

- модульна контрольна робота;
- підготовка та публічний захист реферату;
- залік.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного заліку. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 60 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Питома вага заключного заліку в загальній системі оцінок – 40 балів. Право здавати заключний залік дається студенту, який з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного заліку набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту (за його наявності).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Реферат	**Критерії оцінювання**
10-8	Реферат, який має обсяг 20-25 або більше друкованих сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно; зроблені логічні висновки та узагальнення, про аргументовані власні ставлення студента до альтернативних поглядів на певні питання; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.
7-4	Реферат, який має обсяг 15-20 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу, недостатньо використані фактичні та статистичні дані; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.
3-2	Обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.
1-0	Тема реферату нерозкрита, текст реферату є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним реферату іншого студента на таку ж тему; у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.
	Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 10 балів.

Виконання індивідуальних завдань	Критерії оцінювання
10-8	Робота студента містить розгорнуте, повне та обґрунтоване викладення матеріалу, виявляє при цьому високі знання студентом усієї програми навчальної дисципліни; містить аналіз змістовного матеріалу; порівняння різних поглядів на проблему; самостійні висновки студента; логічно і граматично правильно викладена.
7-4	Робота студента містить відповідь на поставлене завдання, однак вона є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет дослідження.
3-2	Робота студента містить відповідь на поставлене завдання, однак вона не є аргументованою, наявні недоліки у розкритті змісту; свідчить про наявність прогалин у знаннях студента, викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок.
1-0	студент не розкрив завдання або виконав його неправильно, не зміг висвітлити сутності питання, або допустив грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у студента, або їх безсистемність та поверховість, незнання основних положень навчальної дисципліни.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 10 балів.	

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 40 (8 занять по 5 балів).	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Залік	Критерії оцінювання
35-40	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
30-34	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу, студент робить вірні, аргументовані висновки.
25-33	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
16-24	Відповідь має суттєві помилки, аргументи недостатньо сформульовані, студенту складно чітко відображати причинно-наслідкові зв'язки явищ і процесів.
6-15	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0-5	Студент не дає відповіді. Відповідь має велику кількість помилок або не відповідає темі.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 40 балів.	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на практичних заняттях	8х5 балів = 40 балів	4х5 балів = 20 балів
Поточний модульний контроль	10 балів	2х10 балів = 20 балів
Реферат	10 балів	10 балів
Виконання індивідуальних завдань (написання есе, наукових статей і тез для науково-практичних конференц й)	–	1х10 балів=10 балів
Залік	40 балів	40 балів
Всього	**100**	**100**

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	Т1	Відповіді на практичних заняттях	5		–
	Т2	Відповіді на практичних заняттях	5		5
	Т3	Відповіді на практичних заняттях	5	Відповіді на практичних заняттях	5
	ПМК		10		10
ЗМ2	Т4	Відповіді на практичних заняттях	5		

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
	Т5	Відповіді на практичних заняттях	5		-
	Т6	Відповіді на практичних заняттях	5	Відповіді на практичних заняттях	5
	Т7	Відповіді на практичних заняттях	5		-
	Т8	Відповіді на практичних заняттях	5	Відповіді на практичних заняттях	5
	ПМК		–	10	10
Реферат			10		10
Виконання індивідуальних завдань (написання есе, наукових статей і тез для науково-практичних конференцій)			–		10
Підсумковий контроль (Залік)			40		40
Сума			100		100

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. **Абрамович С.** Мовленнєва комунікація: підручник. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – 464 с.

2. **Вязовська Р.** Філософські проблеми міжкультурної комунікації: навчальний посібник. – Запоріжжя.: ЗНУ, 2012. – 97 с.

3. **Кайдалова Л.** Психологія спілкування: навч. посібник. – Х.: НФаУ, 2011. – 132 с.

4. **Косенко Н.** Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. –Суми.: Сумський державний університет, 2011. – 187 с.

5. **Кручек В.** Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування: навч. посібник. – К.: ДАКККіМ, 2010. – 273 с.

6. **Левицький А.** Теорія міжкультурної комунікації: працюємо самостійно. Навч. посібник. – К.: Логос, 2011. – 127 с.

7. **Манакін В.** Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. –К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.

8. **Осовська Г.** Комунікації в менеджменті: Курс лекцій. – К.:«Кондор», 2010.–218 с.

9. **Селіванова О.** Основи теорії мовної комунікації. – Черкаси.: Чабаненко Ю.А., 2011. –350 с.

Допоміжна література

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. –К.: вид-во «Довіра», 2007. – 205 с.

2. Махній М. Етнопсихологія і міжкультурна комунікація. – Чернігів.: Видавець Лозовий В.М., 2015. – 256 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Толерантність населення України. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс] / – Режим доступу: http://www.kiis.com.ua/ materials/pr/2010/tolerantnist_u.pdf8. Українська правда. http://life.pravda.com.ua/society/2013/ 02/13/121142/.

2. The European Group on Ethics in Science and New Technologies [Electronic resource]. – Available at: https://ec.europa.eu/research/ege/index.cfm

3. The public sphere [Electronic resource]. – Available at : http://siteresources.worldbank.org/EXTGOVACC/Resources/PubSphereweb.pdf 75. What is Information Policy? [Electronic resource]. – Available at : http://www.vcn.bc.ca/bcla-ip/committee/broch95.htm!

Розробник програми _____О.Ю.Кравчук